

Posudek oponenta na magisterskou práci Bc. Romana Macka: *Od Sboru k policii. Sonda do života příslušníků policejních složek na konci 80. let a na počátku 90. let minulého století prostřednictvím orální historie*. Praha, Pracoviště OH-SD FHS UK 2014, 102 stran plus přílohy

Diplomant si téma své předkládané práce vybral i vzhledem ke své profesi témat z dějin českých a československých policejních složek. Ačkoliv dějiny tohoto tématu by měla pokrývat svou badatelskou činností řada resortních institucí (např. Muzeum policie ČR, Policejní akademie ČR, ÚSTR a ABS), stav bádání u nás v tomto ohledu rozhodně nelze nazvat uspokojivým. Dosavadní odborná produkce zabývající se soudobými dějinami bezpečnostních složek se buď zaměřovala na postižení především dějin organizačního vývoje policejních složek, dále pak na zpracování vybraných „kauz“ a operací – a to především prizmatem předlistopadové Státní bezpečnosti, potažmo se pak soustředila na podání biografických črt osobností z řad bezpečnostních složek (především pak osobností opět buď „kontroverzních“ – např. vyšetřovatelů 50. let, dále pak vysokých důstojníků z řad SNB, případně lidí s dobrodružnými osudy v řadách zahraničních výzvědných služeb). Pomineme-li velmi častou ideovou předpojatost řady prací na straně jedné naopak snahu vyhnout se řadě kontroverzních témat v podobě jakékoliv personalizace na straně druhé, lze pokusy o nezaujaté a přitom lidský rozměr a dobovou každodennost reflektující práce spočítat doslova na prstech jedné ruky (zde by bylo možné jmenovat např. slovenskou práci M. Lacko – J. Sabo: *Žandár troch režimov*). Co se týče chronologického zaměření, navíc se jedná o práce pojednávající maximálně o období konce osmdesátých let. Transformační období následující po událostech „magického roku 1989“ tak zůstává stále mimo pozornost historiků soudobých dějin (pokud pomineme speciální případ Pavla Žáčka, spíše zaníceného vydavatele edic vybádaných dokumentů z přelomu let 1989/1991, než historika pokoušejícího se o interpretace podané v dobovém kontextu). V polistopadovém období se sice začaly objevovat také pamětní reflexe některých dobových aktérů, pohříchu se však jednalo spíše o jisté formy memoárů (a „sebeobhajob“) „velkých svědků“, předních činitelů bezpečnostních složek předlistopadových (A.Lorenc) či polistopadových (J.Růžek). Vzpomínání středních, nižších a řadových příslušníků bezpečnostních sborů z předlistopadové i polistopadové doby jako by bylo (až na výjimky – např. K.Urban: *Sledoval jsem Dubčeka*) zapovězeno. Proto je z výše uvedených důvodů autorovu volbu a zároveň i jistou odvahu a elán ke zpracování místy citlivého, kontroverzního a badatelskou obec (nemluvě již o společnosti) polarizujícího tématu třeba ocenit. Je totiž v mnoha ohledech průkopníkem. Jeho roli badatele mu navíc někdy ulehčovala, někdy naopak komplikovala skutečnost, že jest sám „insiderem“ a děleslužícím policejním profesionálem. Do jaké míry se mu tyto role dařilo „vybalancovat“ je pak moje otázka do diskuze?

Ačkoliv se práce svým metodologickým zaměřením hlásí k orální historii, nezasvěcený čtenář zde bohužel nenajde ani z metodologických titulů vážících se k tomuto směru bádání nad soudobými dějinami, a to nejen zahraniční, ale ani české provenience. Chtěl bych proto požádati autora, zdali by mohl v průběhu obhajoby vyjmenovat alespoň některá díla, z nichž vycházel. Pro vlastní analýzu a interpretaci pak autor využil celkem devět rozhovorů z různých složek, generací a také regionů, z nichž část realizoval sám a část pochází ze sbírek COH ÚSD AV ČR. Jak sám podotýká, výzkumný vzorek by mohl být ještě větší, ovšem setkal se s velmi nízkou návratností v řadách oslovených potenciálních narátor. I tak se celkový počet rozhovorů jeví pro učinění dílčích závěrů relevantních pro formát diplomové práce jako dostačující. Jako nutný rámeček pro analýzy a interpretaci tématu mu pak slouží další prameny (archivní a elektronické povahy; osobní archivy) a především odborná literatura. I přes výše vyčtené limity zpracovanosti tématu by zde mohl být seznam literatury určitě širší a to jak k předlistopadovému či polistopadovému období (namátkou přehledové

práce P. Houdy a J. Rataje o poválečných dějinách ČSR, L. Uhlíře a P. Macka o dějinách bezpečnostních sborů; F. Koudelky o dějinách StB; práce L. Valeše o formování místních politických elit; řada biograficky laděných prací P. Žáčka; zhodnocení biografické produkce v časopise *Paměť a dějiny* apod.)

Práce disponuje logickou strukturou a podle mého soudu patří formulace jednotlivých okruhů k jednomu z vůbec největších přínosů celé práce. Na čtyř pětinach práce totiž defilují velmi zlidštěné osudy bezpečnostních sborů v podobě analýzy rozhovorů s narátory – příslušníků SNB a posléze i Policie ČR – napříč posledními zhruba čtyřmi/pěti desetiletími. I když by určitě místy stály některé pasáže za prohloubení a rozšíření o další vzhledy prostřednictvím autorského textu (na úkor ukázek), témata jako dětství a rodinné kořeny, motivace vstupu do bezpečnostních složek, klíčových rámců a okamžiků profesního života, reflexe okamžiků pádu reálného socialismu v ČSSR, vnímání proměn trestné činnosti a také procesu transformace patří pohled mého názoru k ušlechtilým kamenům dalších interpretací, ať již se tématem bude zabývat kdokoli z jakéhokoliv úhlu pohledu a na základě jakýchkoli pramenů. Fakt, že autor dochází v této práci k pouze dílčím závěrům připomínajícím místy spíše letmý, leč konečně personalizovaný, nástin problematiky, je podle mého oceněníhodný. Má otázka do diskuze tedy zní, jaké téma, jež se nepodařilo autorovi do jeho práce zahrnout, by podle něj ještě stálo za badatelskou reflexí?

Po formální stránce je dílo zpracováno na solidní úrovni, i když by bylo možné věnovat ještě více pozornosti některým překlepům a grafickým nepřesnostem. Oceňuji pak naopak zařazení obrazových příloh, které velice výstižně dokumentují pojednávané téma.

I přes výše uvedené výhrady práci doporučuji k obhajobě a v případě uspokojivého zodpovězení dotazů v rámci obhajoby navrhuji hodnocení známkou 2 (velmi dobře).

V Praze 12. 6. 2014

PhDr. Pavel Mücke, Ph.D.